№ 18 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 27

1909

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 27 № 18

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզվով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

Յունվարի 24-ին վախճանվեց պաշտօնաթող ...

ԻՇԽԱՆ

Թարխան Աղամալովիչ ԽՕՋԱՄԻՆԱՍԵԱՆՑԸ,

որի մասին խորին վշտով հաղորդում են ազգականներին և բարեկամներին ...

(Վ. Հ. Հ.) 3—2

Յունվարի 23-ին ի Տէր հանգաւ Նորաշէնի ս. Աստուածածին միջան

Գէորգ աւագ-քահանայ ՏԷՐ-ՏԷՐԵԱՆՑԸ

...

(Ն.) 84. 1—1

ԵՂԲ. ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐԻ

ԵՂԲ. Ք. և Մ. ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
Վաճառվում են ... ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆ ԳՆԵՐՈՎ.
Պատուէրները կատարվում են ...
Հասցէն՝ Москва, Никольская ул., д. гр. Шереметева Торг. Домъ «Бр. Х. и М. МЕЛИКЪ-МАРУТЯНЦЪ»
Հեռագրերի համար՝ Москва, МарутЪ.
(Վ. Հ. Կ.) ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ 72. 10—2

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1909 Թ.

ԽԱԹԱԲԱԼԱ

Երգիծաթանկակ-սատիրական շաբաթաթերթի

...

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆՆ Է

Թիֆլիս—տարեկան 4 ր., կէս տարվանը 2 ր. 50 կ. ...

... Московская ул. № 19 ...

Հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Хатабала». արտասահմանից Tiflis (Caucase), Redaction «Chathabala». հեռագրի համար՝ Тифлисъ, «Хатабала».

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԱՍՏ. ԵՐԻՑԵԱՆ

ա. (օ.մ.) 74. 20—16

ԹԻՖԼԻՍԻ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ամբուլատորային ընդունելութիւն)

եկող հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի։

Տելեֆօն 695

Ե. Գ. ՖԷԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, $8^1/_2$-ից մինչև $9^1/_2$, ներքին հիւանդ.։

Վ. Դ. ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 11—12 ժամը, ներքին և երեխաների։

Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ երկուշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ 12—1 ժամը, կոկորդի քթի և ականջի։

Գ. Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ երեքշ. և ուրբաթ օրերը 12—1 ժ., ներքին։

Ա. Ն. ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ ամեն օր, $11^1/_2$-ից մինչև $12^1/_2$ ժ., սիֆիլիս և կաշուէ հիւանդութիւններ։

Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ. 1—2 ժամը։

Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԷԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը։

Բ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 2—$2^1/_2$ ժ., աչքի հիւանդ.։

Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկօպիական, բակտէրիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս և ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն։ Վճար խորհրդի համար 50 կոպէկ։

Օպերացիաները և խորհրդատուութիւնը ըստ համաձայնութեան։

Շուտով բացվելու է ստացիօնարական բաժանմունք 30 մահճակալներով։

(ա. օ.) ա. 38. 100—10

Թիֆլիսի Ժողովարան

Երեքշաբթի, յունվարի 27-ին

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

անդամների, փոխանդամների և նրանց ընտանիքների համար

կը ներկայացնէ առաջին անգամ

ԲԱՂԴԱՍԱՐ ԱՂԲՕՐ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Կօմեդիա 3 արար. Վ. Տիրացեանի

Մասնակցում են տ. տ. Արաքս, Գուլազեան, պ. պ. Աւետեան, Զարիֆեան, Թաշճեան, Ցարութիւնեան, Սանթուրճեան։

Երեկոյթին կը նուագեն սազանդարները։

Սկիզբը ուղիղ $8^1/_2$ ժ. երեկոյեան

(Ն.) 83. 1—1

Ըմմ. քահ. Նազարեանց

ՆՈՐ ԳՐՔՈՅԿ

ԽԱՉԵՐ

165 երես։ Գինը՝ 40 կոպէկ։ 10-ով գնողին 30 կոպէկ։

Դիմել՝ 1) Москва, Священнику Э. Назарьянцъ, 2) Тифлисъ, Центральная Книжная Торговля, 3) Баку, Книжный магазинъ «Сотрудникъ». Հեղինակին դիմողը ճանապարհածախս չէ տալիս։

(Ն.) ա. 57. 4—2

ԲՈՂՈՔԻ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՅԺԸ

III

Մեր երկու առաջնորդող յօդուածների առիթով, որ նուիրել էինք Բագուի դումայի վերցրած նախաձեռնութեանը՝ մշակելու մաքառման միջոցներ շանտաժի դէմ, մենք ունեցանք գործով հետաքրքրվող անձերի հետ մաքերի հետաքրքրական փոխանակութիւն։

Ի՞նչ կարող է անել դուման—հետաքրքրում է բոլորին։

— Նա կարող է կազմել իր սեփական պահակախումբը, որը զբաղված կը լինի շանտաժիստներին հետամտելու գործով—ծրագրում են մի քանիսը։ Այդ պահակախումբը, բաղկացած լինելով մի քանի տասնեակ կամ հարիւրաւոր անձերից, մուտք կը գործէ քաղաքի և շրջակայքի բոլոր խորշերը, կը յայտնագործէ ծակուծուկերում թաքնված չարագործներին և կը մաքրէ քաղաքը բոլոր յանցաւոր տարրերից։

Սակայն հարց է ծագում, թէ այդ կազմակերպութիւնը ինչ յարաբերութիւն պէտք է ունենայ ոստիկանութեան, առհասարակ վարչութեան և նոյնպէս դատական ատեանների հետ։ Այդ հարցը շատ բնական է, որովհետև եթէ այդ բոլոր մարմինները աջակից և գործակից չեն լինի միմեանց, այն ժամանակ մաքառման նուիրված ջանքերը կը մնան ապարդիւն։

Եւ մանաւանդ կը լինեն ապարդիւն, եթէ հասարակութեան խաւերում չի հաստատվի լիակատար վստահութիւն դէպի այդ մաքառող մարմինների հեղինակութիւնը և ույժը։

Նորերս լրագիրներից մէկում հաղորդված էր, որ իբր թէ Բագուի կլուբում թուղթ խաղացողների մի խմբի մէջ նստած են եղել դրամաշորթներ և քաշվում չեն եղել բացարձակ ասելու, որ նրանք Սերգէյեանի փողերով են խաղում։

Եթէ այդ և դրա նման փաստերը արդարև իրականութեան արձագանքներն են, հարց է ծագում՝ թէ ինչո՞ւ են դրամաշորթները այդքան անպատիժ զգում իրանց, ինչո՞ւ են նրանք խրոխտալով պարծենում իրանց քաջագործութիւններով, ինչն է դարձնում նրանց այդքան համարձակ, խիզախ և նոյնիսկ հանդիսաւոր, ինչն է վերացրել նրանցից պատասխանատուութեան զգացմունքը։

Այդ հարցերին պատասխանելը այնքան էլ հեշտ չէ բագուեցու համար։

Այդտեղ դեր են կատարում մի քանի նկատումներ։

Մէկը խուսափում է անմիջական մի դերը բռնելուց, որովհետև նա չէ ուզում պատասխանատու դերի մէջ լինել և ոստիկանութեան գործակից ճանաչվել։ Միւսը չէ վստահանում միջամտելու, որովհետև նա երկիւղ է կրում վրէժխնդրութիւնից։ Երրորդը հաւատացած չէ, թէ յանցագործը երկու օրից ազատված չի լինի կաշառքների և ազդեցութիւնների շնորհիւ։ Չորրորդը չը գիտէ՝ արդեօք յանցագործը միայն մի անկախ սրիկայ է թէ՞ նաև կապ ունի քաղաքական կազմակերպութիւնների հետ։ Հինգերորդը կորցրել է իր դատողութեան չափը ներելի և աններելի արարքների մասին և չը գիտէ ինչպէս վերաբերվել իր առաջ տեղի ունեցող երևոյթներին։ Վեցերորդը համարում է դրամաշորթութեան դէպքերը իրատեսակ մի ճարպիկ խաղ կամ սպորտ և նոյնիսկ զգում է իր մէջ նախանձի մի թոյլ զգացմունք։ Եօթներորդը դաւանում է այն սկզբունքը, թէ «որքան վատ է ներկան, այնքան լաւ կը լինի ապագան» և այլն և այլն։

Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին, նորերումս երկու ռուս դրամաշորթներ փորձեցին Լոնդոնում կրկնել այն, ինչ որ Ռուսաստանում և մանաւանդ Կովկասում տեղի ունի այնքան յաճախ։ Սակայն Լոնդոնի փողոցներում նրանք հանդիպեցին ընդհանուր դիմադրութեան. նրանք չը գտան մի անձ, որ իրանց պատսպարէր, և նրանք ստիպված զգացին ինքնասպանութեամբ վերջ տալու իրանց կեանքին։ Նրանց համար տեղ չը գտնվեց Լոնդոնի ազգաբնակութեան մէջ։ Ժողովրդի տրամադրութիւնը և հասարակական կարծիքը բացէ ի բաց մերժում էին յանցագործների գոյութիւնը։

Երբ կայ ուժեղ հասարակական կարծիք յայտնի երևոյթների դէմ և երբ այդ կարծիքի բարոյական ույժը պատրաստ է ամեն ժամ գործնականապէս կատար ածելու իր տրամադրութիւնը կեանքի մէջ, այն ժամանակը դիւրանում է ոճիրների դէմ մաքառելու գործը։

Մեր խօսքը հասարակական առողջ կարծիքի կազմակերպութեան և այդ կարծիքի բարոյական ույժի մասին է։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Պետերբուրգ, 23 յունվարի

Պարիզի ռուսական դեսպանին է ներկայացել մօտ օրերս Իոլլօսին ապանողը խնդրելով կալանաւորել իրան և յանձնել Ռուսաստանին, որովհետև նա ուզում խոշոր մերկացումներ անել։

—

Գանձակում վերջին ժամանակներս մի քանի խուզարկութիւններ են տեղի ունեցել։ «Баку» լրագրի ասելով ի միջի այլոց խուզարկութիւն են կատարվել Թուրքեր՝ Կասիեվի, Խասմամեդօվների և Մուստաֆայեվների մօտ։ Ռուսներից խուզարկութեան են ենթարկվել Վլասօվ, Կրիւչնիկօվ և Բօչենկօվ։ Դատապարտելի ոչինչ չեն գտել։

—

Վիեննա, 24 յունվարի

Հրատարակված է կառավարական հաղորդագրութիւն, որ արդարացնում է պարլամենտական նստաշրջանի փակումը։

Կառավարութիւնը յայտնում է, որ նա արեց ձեռքից եկածը, ինչ որ հնարաւոր էր անել, որպէսզի պալատը նորմալ ճանապարհին բերէ. թւում է այն օրինագծերը, որոնք ներկայացված են պալատին ազգաբնակութեան շահերի պաշտպանութեան համար, առանձնապէս այն օրինագծերը, որոնք նպատակ ունեն վերացնել Չեխիայի երկու ազգութիւնների միջև գոյութիւն ունեցող հակասութիւնները. չը նայած դրան, պալատը երկար ժամանակ անգործ մնաց, հակաճառութեան նիւթ դարձնելով բոլորովին անօգուտ հերթական առաջարկութիւններ և արգելարիթ հանդիսանալով կառավարութեան կարևոր օրինագծերի քննութեան. երբ դրանից յետոյ փոթորկալի տեսարաններ սկսեցին երևան գալ, որոնց ժամանակ անարդարացի յարձակումներ եղան կառավարութեան վրա, վերջինս հարկադրված էր վերջ դնել իրերի այդօրինակ դրութեան, որպէսզի վերջնականապէս չը խորտակվի պարլամենտի պրեստիժը ինչպէս Աւստրիայում, այնպէս և արտասահմանում։

Կառավարութեան ձեռք առած միջոցը բնաւ ուղղված չէ պարլամենտի դէմ. ընդհակառակն, հէնց նրա շահերի համար մի փոքր ժամանակից յետոյ կառավարութիւնը պալատին առիթ կը տայ ապացուցանել աշխատելու իր բարի կամքը։ Կուսակցութիւնները պէտք է ապահովեն պարլամենտի գոյութիւնը իրանց պարտականութիւնները կատարելով։ («Հ. Գ.»)

—

Պրագա, 25 յունվարի

Երէկ փակվեց չեխական սէյմի նստաշրջանը։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 24 յունվարի

Գերմանական մամուլը պնդում է, որ ժամանակ է վճռական միջոցներ ձեռք առնել չեխերի դէմ, որոնց տրամադրութեան փոփոխութիւնից կախված է պարլամենտի բաղդը։ Միայն այդ դէպքում, մամուլի կարծիքով, նստաշրջանի փակումը կարող է բարելաւել դրութիւնը։ («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 25 յունվարի

Մինիստրների խորհուրդը վճռեց առաջարկել թագաւորին արձակել պատգամաւորների պալատը և լիազօրութիւն տալ մինիստր-նախագահին նոր ընտրութիւնների և պալատի բացման ժամանակ նշանակել։ («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 24 յունվարի

Վերջերս արտասահմանեան մամուլում երևացած այն տեղեկութիւնները, իբր շուտով Ֆէրդինանդը թագաւոր պէտք է օծվի և թագաւորը գահից պէտք է հրաժարվի, մտացածին են։

(«Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 25 յունվարի

Յունվարի 21 ին Մարօկկօյից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, սուլթանը ընդունել է ֆրանսիական միսսիային։ Ֆրանսիական դեսպան Րէնիօն հաւատարմաթղթերը յանձնելու ժամանակ ցանկութիւն է յայտնել շարունակելու Մուլայ-Հաֆիդի հետ նախկին բարեկամական յարաբերութիւնները, շնորհաւորել է սուլթանի գահ բարձրանալը, յոյս է յայտնել, որ սուլթանը բարեհաճ աջակցութիւն ցոյց կը տայ իրան, և վերջում սուլթանին մաղթել է երկար օրեր, իսկ երկրին՝ բարգաւաճում։

Արտաքին գործերի մինիստրի պաշտօնակատարը կարդաց սուլթանի պատասխանը, որով գոհունակութիւն է յայտնում Րէնիօյի գալստեան առիթով։ Մուլայ-Հաֆիդը բաժանում է Ֆրանսիայի ցանկութիւնը՝ սերտ բարեկամական յարաբերութիւններ պահպանելու մասին։ Սուլթանը խոստանում է աջակցել այն համաձայնութեան իրականացմանը, որ պատասխանում է երկու երկիրների ցանկութիւններին և շահերին։ («Հ. Գ.»)

—

Րօտերդամ, 24 յունվարի

Գործազուրկների հազարաւոր ամբոխը միտինգ կազմեց և անցաւ քաղաքի միջով։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալութիւնների դիմեց։ Ամբոխը սկսեց քարեր նետել։ Ցուցարարները վիրաւորեցին երկու ոստիկանների, ջարդեցին տներից մի քանիսի պատուհանները։ Ոստիկանութիւնը ցրեց ամբոխը սառը զէնքի օգնութեամբ։

(«Հ. Գ.»)

—

Նիւրնբէրգ, 24 յունվարի

Հիւսիսային Բաւարիայից տեղեկութիւններ են ստացվում այնպիսի ջրհեղեղների մասին, որ վերջին դարաշրջանում չէ եղել երբեք։ Մայն գետի վրա ընկած կամուրջները ջուրը քշել տարել է։ Կան մարդկային զոհեր։ («Հ. Գ.»)

Բեռլին, 25 յունվարի

Մորավիայի զանազան քաղաքներից տեղեկութիւններ են ստացվում ջրհեղեղների մասին։ Խեղդվել են 7 մարդ։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 24 յունվարի

Միջին և Հարաւ-Արևմտեան Գերմանիայում ջրհեղեղին միացան ուժեղ փոթորիկներ։ Էլբայի, Ռէյնի և Դանուբի ճիւղերը, վարարելով ահագին վնասներ են պատճառում։ Շատ տեղերում աշխատանքները կանգ առան։ Ճանապարհները ընդարձակ չափով փչանում են։ Կան բազմաթիւ զոհեր։ Միայն Տիւրինգիայում, Էյխսֆէլդում և Թարցում զոհ գնաց 21 մարդ, որոնցից մի քանիսը երեխաներ են։ Հասարակական աշխատանքների մինիստրը մեկնեց վնասված տեղերը։ («Հ. Գ.»)

—

Սունդսվալ (Շվէցիա), 25 յունվարի

Միտէլնադ նահանգի արևելեան մասի մի քանի տեղերից հաղորդում են, որ երէկ զգացվել են բաւական ուժեղ ստորերկրեայ հարուածներ, որոնց ժամանակ լսվել են ձայներ։ («Հ. Գ.»)

—

Ղազախ, 25 յունվարի

Գիշերվայ ժամը 2-ին զգացվեց երկրաշարժ. եղան երկու հարուածներ։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 25 յունվարի

Երեկոյեան ժամը 6-ի մօտերը, սենատի քրէական վճռաբեկ առեանի դատական մարմինը կարդաց բարոն Ֆրէդէրիկսի գործի վերաբերեալ իր կայացրած դատավճիռը։ Մարմինը որոշեց Ֆրէդէրիկսին ճանաչել դատաբանով պաշտօնից հեռացված և ենթարկել նրան 10,000 րուբլի դրամական տուգանքի կամ մի տարով բանտարկութեան։ («Հ. Գ.»)

—

Նովոչերկասկ, 25 յունվարի

Զուրլինի հանքերի հրդեհը դադարեց։ Վնասները հասնում են 100,000 րուբլու։ («Հ. Գ.»)

—

Մոսկվա, 24 յունվարի

Ձերբակալվեցին երկու խումբ դրամանենգներ։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 18 յունվարի

«Սօնն-Ունդ-Մօնտագ-Ցայտունգ» լրագիրը իբրև հեռագիր ստացված Զեմունից (Բելգրադի հանդէպ, Դունայի ունգարական ափին) հաղորդում է, որ իբր թէ սկուպշչինայի գաղտնի նիստում քննվել է Սերբիայի և Չերնոգորիայի կողմից Նովո-Բազարի սանջակը Թիւրքիայից գնելու հարցը։ Այդ սանջակը Աւստրո-Ունգարիան, ինչպէս յայտնի է, նորերս վերադարձրել է Թիւրքիային։

Միևնոյն աղբիւրից հաղորդում են, որ այդ ծրագիրը առաջարկել է Անգլիան, իսկ Ռուսաստանը խոստացել է աջակցել, որ Սերբիան պարտաւոր է վճարելու յիշեալ սանջակի համար 28 միլիօն ֆրանկ և որ Բելգրադի անգլիական դեսպան Ուայտհէդը այդ հարցի առիթով արդէն մի քանի անգամ երկարատև խորհրդակցութիւն է ունեցել դոկտոր Միլովանովիչի հետ։

Հաղորդելով այդ լուրը՝ լրագիրը, որ մօտիկ կապեր ունի արտաքին գործերի մինիստրութեան հետ, իր կողմից կօմենտարիաներ չէ աւելացնում։ («Бирж. Вѣд.»)

—

Լօնդօն, 19 յունվարի

«Դէյլի Տելեգրաֆի» Բելգրադի թղթակիցը հաղորդում է, որ Կրագուեվացի զինարանում տենդային աշխատանքներ են կատարվում։ 2000-ի չափ բանւորներ զբաղված են փամփուշտներ պատրաստելով։ Բանւորների մեծ մասը զբաղված է գրանատներ (թնդանօթի գնդակներ) պատրաստելով, որոնցից շաբաթական 2000 հատ յանձնվում են զինարանին։ Աշխատանքները կատարվում են գիշեր ու ցերեկ։ («Бирж. Вѣд.»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կ. Պոլիս, 25 յունվարի

Մինիստրների խորհուրդը, քննելով ռուսական առաջարկութիւնը թիւրք-բօլգարական վէճը լուծելու մասին, որոշեց չառարկել այդ առաջարկութեան դէմ և հանդէս գալ հակա-առաջարկութեամբ, որով ցանկութիւն յայտնվի, որպէսզի ռուսական կառավարութիւնը համաձայնի հէնց այժմ ևեթ աւարտել լիովին Թիւրքիայից նրան հասանելիք պատերազմական վարձատրութիւնը։ («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 25 յունվարի

«Время» պաշտօնական լրագիրը հակառակ է խօսում այն ենթադրութեան վերաբերութեամբ, իբր Բօլգարիան, ընդունելով ռուսական առաջարկութիւնը, ընկնում է ռուսական խնամակալութեան տակ։ Լրագիրն ասում է. «Բօլգարիան անցեալում ապացուցեց, որ ոչ մի մեծ պետութեան թոյլ չէ տալիս խառնվել իր ներքին գործերի մէջ և կարողանում է պահել իր քաղաքական անհատականութիւնը։ Ռուսաստանը չէ ցանկանում խնամակալութիւն իրագործել Բօլգարիայի վրա, բայց բանակցութիւններ է վարում նրա հետ, իբրև ինքնուրոյն պետութեան հետ։ Այդ պատճառով Բօլգարիան կարող է շնորհապարտ լինել Ռուսաստանին»։ («Հ. Գ.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

—

Թաւրիզ, 24 յունվարի

Ռահիմ-խանի ձիաւորները գրաւեցին Թաւրիզի արուարձան Ղարա-Մալիքը։ («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 24 յունվարի

Թիւրք-պարսկական սահմանաչափ յանձնաժողովը, աշխատանքների ապարդիւն լինելը ըմբռնելով, իր գործունէութիւնը դադարեցնում է։ Մտադրութիւն կայ սահմանային միջադէպը լուծելու համար մի մասնաժողով հաստատել Կ. Պոլսում կամ Թէհրանում։ («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 24 յունվարի

Զօրքերով Սպահան ուղարկված Ֆարման-Ֆարմայի օգնական սարդար Մուդաֆիզը հասնելով միայն մինչև Ղում, վերադարձաւ Թէհրան՝ բախտիարցիների հետ վարած բանակցութիւնների հետևանքների մասին շահին զեկուցում տալու համար։ Բախտիարցիների գլխաւոր պահանջն է— սահմանադրութեան վերականգնումը։ («Հ. Գ.»)

—

Օրըստօրէ աւելի ու աւելի է պարզվում շահի կառավարութեան անզօրութիւնն ու անկարողութիւնը։ «Нов. Русь» լրագրի թղթակիցը գրում է Թէհրանից.

«Մօտ օրերս Մահմեդ-Ալի շահը, Սպահանի նահանգը պաշտպանող բախտիարցիների ցեղը իր կողմը գրաւելու նպատակով, հեռագրով առաջարկել է Պարիզում ապրող բախտիարցիների պարագլուխ Ալի-Ղուլի խանին և նրա եղբօրը՝ սարդար Գեչմատին իրանց վրա վերցնել գահի պաշտպանութիւնը Ատրպատականի յեղափոխականների ոտնձգութիւններից։

«Համաձայնութեան դէպքում շահը խոստանում է վարձատրել Ալի-Ղուլի-խանին ֆելդմարշալի աստիճանով, սեփականութիւն տալ նրան Սպահանը և իշխան նշանակել բոլոր թափառաշրջիկ ցեղերի վրա։ Շահը միևնոյն ժամանակ յոյս է յայտնել, որ բախտիարցիները կը յաղթեն ատրպատականցիներին։

«Ալի-Ղուլի խանը պատասխանել է, որ ինքը արդէն ծեր է և տկար, ուստի չէ կարող ընդունել շահի առաջարկը։

«Այն ժամանակ շահը նոյն առաջարկով դիմել է Պարսկաստանի մէջ ապրող նրա որդիներին։

«Յունվարի 10-ին շահի հեռագիրը կարդացվել է բոլոր բախտիարցի զինւորական հրամանատարների արտակարգ ժողովում, որին ներկայ են եղել 70 հոգի։ Շահի առաջարկը ընդունված է իբրև վիրաւորական և միաձայն մերժված է»։ («Баку»)

—

«Нов. Вр.»-ին յունվարի 19-ից հեռագրում են Ջուլֆայից.

«Այսօր Շահթախտից այստեղ եկաւ պարսկական մաքսատան կառավարիչը և յայտնեց, որ Սաֆար-Իղաթուլլախանը իր զօրախմբով Շահթախտի վրայով անցնելիս խլել է նրա մօտ եղած բոլոր դրամները, ի թիւս որոնց նաև իր (կառավարչի) խնայողութիւնը, բայց խնդրելուց յետոյ վերադարձրեց նրանց, իսկ 700 թումանի ստորագրութիւն առեց, յայտարարելով կառավարչին. «Քո սեփականները ստացիր, նրա հետ ես գործ չունեմ, իսկ պետականը ես վերցնում եմ շահի հրամանով զօրքերիս պահպանութեան համար»։ Մակուեցիները քիւրդերի հետ միասին, բռնելով կարավանը ապրանքներով բարձված ուղտերով՝ գնացին նրա ետևից դէպի Մակու։ Այդ բոլորից երևում է, որ մակուեցիները զբաղված են ոչ թէ խռովարարներին ճնշելով, այլ ամենակերի թալաններով»։

—

Լօնդօն, 24 յունվարի

«Թայմսին» հեռագրում են Թէհրանից, որ առևտուրը կանգ է առել, զգացվում է փողի պակասութիւն. ագահկանութիւնը սաստիկ նեղվում է ուտելիք և վառելիք ստանալու մէջ։ Ազգասէրների մէջ նկատվում է ապիկութեան անկում։ Նրանք դժուարութիւններ են ունենում զինվածներին վճարելու համար միջոցներ գտնելու գործում։

Սպահանում բախտիարցիները շարունակ ամրութիւններ են կառուցանում։ Սամամ-ուս-Սալթանէն յայտնում է, որ մի ամսից ոչ ուշ նա կարողանայ գնալ դէպի Թէհրան։ («Հ. Գ.»)

—

Թաւրիզ, 19 յունվարի

Միակ համեմատաբար ապահով Ջուլֆա-Թաւրիզ գիծն էլ վտանգված է։ Այդ գծի երկարութեամբ որոշ կէտերում սփռված հրոսակապետները եռանդագին զբաղված են կողոպուտներով։ Ջուլֆայի մօտ տեղի ունեցած կռիւը եղել է կողոպուտի շուրջ։ Կառավարականները բջած են լինում 100—150 ուղտ բեռներով. սահմանադրականները յարձակվում են՝ կողոպուտը յետ առնելու նպատակով. ընդհարման ժամանակ երկուստեք սպանվողներ և վիրաւորներ են լինում. աւարը յետ առնել չէ լինում։

Անցեալ օրը կառավարականները մտնելով Ալվար և Սաւալան գիւղերը (քաղաքից 15—20 վերստ) զինաթափ են արել գիւղացոց և հեռացել։ Երէկ առաւօտեան ճանապարհված պօստը կրկին քաղաք վերադարձաւ. լսում ենք, որ Սաթթար խանի պահակներով կրկին ճանապարհված է Ջուլֆա։ Երէկ և այսօր Ջուլֆա ճանապարհված ճանապարհորդները վերադարձան քաղաքիս շրջակայքից։ Այսօր լսում ենք, որ Սամադ խանի ձիաւորները Ռուսաստանից ստացված 3—4 ֆուրգօն ապրանք կողոպտեցին։

Մի քանի օր առաջ Սամադ խանի բանակը կողոպտեց Մարաղա գնացող ռուսահպատակ ուղտապաններին։ Գանգատ է տրված ռուսաց հիւպատոսին։

Մարաղայի դէպքերից դեռ մինչև օրս էլ ճշգրիտ լուրեր ստանալու հնարաւորութիւն չը կայ։ Պօստը ենթարկվում է Սամադ խանի խուզարկութեան. նամակները բացվում են։ Մի վրացի կամաւորի գլխատելով երեք օր կախած են թողել Մարաղայի մի հրապարակում. մօտ 30 հոգի սահմանադրականներ շղթայված-բանտարկված են։ Դրութիւնը օրըստօրէ լրջանում է։

Այն յամառ լուրերը, որ առհասարակ կառավարութիւնը խիստ ատելութեամբ է տրամադրված դէպի հայերը, ստիպում են վերջիններիս լուրջ մտածել իրանց դրութեան մասին։ Ի՞նչ անել։ Ահա մեր առջև ցցված մի հարց, որի պատասխանը մեծ մտահոգութեան առիթ է ծառայում։ Ամենքի համար պարզ է, կարծէք, որ հայերի կացութիւնը ակներև վտանգված է։ Դրա պարզ ապացոյցը Մուժամբարի դէպքերն են։ Այդ գիւղը աւերելուց յետոյ՝ թէ Թաւրիզի առաջնորդարանի և թէ Թէհրանի Սահակ արքեպիսկոպոսի դիմումները մնացին անհետևանք։ Թէհրանի կառավարութեան այդ վարմունքը պարզ նշան էր իր տրամադրութեան։ Այսպիսի պայմանների մէջ ապրող թաւրիզահայը, լինի թէ սահմանադրական և թէ նոյնիսկ միապետական, ըստիպված է միատեսակ մտածել, այն հաստատ համոզումով, որ չարաբաստիկ դէպքերի բերմամբ կարող է «թացն էլ չորի հետ վառվել»... Ինչ շահ հետաքրքրվելուց՝ թէ ո՞վ է եղել սահմանադրական, ո՞վ միապետական. կողոպուտի, կոտորածի ժենչով ծարաւի հորդաների համար խտրութիւն չը կայ։

Հայերը, սկզբից ի վեր, ինչպէս բազմիցս շեշտել եմ, նայելով իրանց քանակին և ազգային ու կրօնական ֆանատիկ հանգամանքներին միայն, չէին մասնակցում շարժումներին. թէև ո՛չ մահմեդական ժողովուրդը նոյնպէս շահագրգռված է կատարվող դէպքերով։

Կառավարութեան վարմունքը, ինչպէս որ շարժումների ընթացքում, աւելի առիթ տուեց հրահրվելու յեղափոխական կայծերին, զգաստացրեց հայերին եւ՝ եթէ ո՛չ շարժումներին մասնակցել, գէթ ինքնապաշտպանութիւնը ձեռքից չը տալ՝ «իշխ նահատակ» չը դառնալու համար։ Ինքնապաշտպանութեան խնդիրը ներկայում, ներկայ անիշխանական ժամին, հայերի համար «մահու և կենաց խնդիր» պիտի համարել։ Ոչ ոքի վրա յոյս չը կայ. օտար պետութիւնների վրա մեծ յոյս դնել չէ կարելի, հետևաբար մնում է միայն ինքնապաշտպանութիւնը։

Իրօ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

—

Կ. Պոլիս, 12 յունվար

Մեր կառավարութիւնը, տեսնելով որ Մակեդոնիոյ մէջ ինչ-ինչ տեղեր իսլամ տարրի կողմէ ինքնապաշտպանութեան պէտք կայ բուլղար, յոյն հրոսակախմբերու դէմ, հրաման տուած է Սէլանիկի կուսակալութեան՝ լաւ զէնքեր բաժնելու իսլամներու մէջ։

Արդ, ինչո՞ւ նոյն տրամաբանութիւնը չի գործեր Թիւրքիոյ արևելեան նահանգներուն մէջ։ Մակեդոնիոյ մէջ իսլամներուն պատուական հրացաններ կը բաժանուին՝ քրիստոնեայ հրոսակախմբերու դէմ ինքնապաշտպանութեան համար. Հայաստանի մէջ քրիստոնեաներու ձեռքը գտնուած հին ու մին զէնքի կտորները պաշտօնապէս կը խլուին, որպէսզի որևիցէ միջոց կամ հնարաւորութիւն չունենան լեռնականներու յարձակումներուն, աւարառութեանց դէմ ինքզինքնին պաշտպանելու։

Բաւական ծիծաղելի...

Եւ սակայն մենք համոզուած ենք, որ երկրին կառավարութիւնը պիտի շարունակէ մնալ իր վերջին ձևին, այսինքն Սահմանադրութեան մէջ. իր գոյութիւնը, իր միակ փրկութիւնը առաւ միայն երաշխաւորուած է։ Մոլեռանդ տարր մը, այն ամբոխային խառնիճաղանճը, որ ցարդ այնպէս կարծած է թէ իր ունեցած հաւատքին ոյժովը՝ թշնամի բանակներ, նոր թնդանօթով արձակուած ռումբերը անզօր գետինը կկչնան, պիտի ուզէ գոնէ ժամանակ մըն ալ օրօրուիլ իր ցնորքներուն մէջ, և մինչև վարժուի ըմբռնել թէ ամեն մարդ իր ճակտի քրտինքովը պիտի ապրի, բաւական դժուարութեանց պիտի բաղխինք։ Սակայն կայ ինտելիգէնտ դասակարգ մըն ալ, նոր քաղաքակրթութեան հետամուտ, փոքր ի շատէ բան հասկցող, որ գրկաբաց կը վազէ դէպի նոր գաղափարներ, դէպի եղբայրութիւն երկրին այլևայլ տարրերուն մէջ, դէպի ազատ քաղաքացիական պարտականութիւններ։ Ատոր վրայ մեծ հաւատք ունինք։

Այս շարժման գլուխը կը գտնուի այժմ մեր ծերունի վարչապետը՝ Քեամիլ փաշա, իր անձին օրինակովը, իր խօսքերովը, իր հետևած ու մշակած քաղաքականութիւնովը։ Մամուլի մէջ նոյն ուղղութեան վրայ կը գտնուին «Սէրվէթի», «Հուկուկը Ումումիյէ»։ կան ուրիշներ ալ, որոնք, ազգայնամոլութեան հոսանքէն բռնուած, մերթ կը ստիպուին հակումն ունենալ դէպի անխտրականութիւն և մերթ երերեալ, տատանեալ, ղեկը կոտրած նաւակի մը պէս՝ կը մնան թիւր ըմբռնումներու և ներքին ուժեղ ցնցումներու բաղխումին ենթարկուած։

Եգիպտոսի հայութիւնը, առաջնորդութեամբ Պօղոս Նուպար փաշայի, մեծ գումարներ հասցուց պատրիարք սրբազան հօր՝ Հայաստանի սովեալներուն դրկելու համար. և առաւ չբաւականացած, կը խոստանայ հասցնել, յաջորդաբար, ուրիշ կլոր գումարներ ալ։

Ի՞նչ որ եղաւ ցարդ ու ինչ որ տեղի կունենայ տակաւին, ի նպաստ սովեալներու, ի նպաստ գաղթականներու վեց ամիսներէ ի վեր, հիանալի է. բուռ մը ժողովուրդ, ինքն ալ արդէն վնասուած, քայքայուած դրամական ոյժերովը, կառավարութեան մը չափ զոհողութիւն գործ դրաւ և անձնանուիրութեան գերազանց օրինակը հանդիսացուց։

Սովեալներու համար ամեն բարեկամեցողութիւն տաք է հանրութեան սրտին վրայ, բայց գաղթականներու համար տեսակ մը պաղութիւն սկսած է տիրող ըլլալ ուղեղներու մէջ։

Գաղթականներու պատմութիւնը ցաւալի տպաւորութիւններ թողուց հանրութեան մէջ։ Բնական էր կարծել, թէ երբ Պոլիսը ինքզինքը պարտաւոր կը համարէր չափով մը նպաստել իր գաղթական եղբայրներուն, չպիտի ուզէր հաւատալ, որ ձեռքով, ոտքով, թիկունքով ուժեղ մարդիկ յանձն կառնէին դիւականօրէն բեռ ըլլալ պատրիարքարանի և մինչև իսկ սպառնալիքով դրամ պահանջել, պոռալ, կանչել, յարձակում ընել պաշտօնական մարմիններու վրայ։

Սրտի անհուն ցաւով կը գրեմ այս տողերը. կը զգուշանամ դատապարտելէ մեր այդ դժբաղդ հայրենակիցները, բայց, միևնոյն ժամանակ, կը ստիպուիմ գրել այդ քանի մը տողերը։

Իմ կարծիքով, սխալը աս եղաւ, որ գաղթականներու առաջին հոսանքի առթիւ՝ գիրենք դիւականօրէն ապրեցնելու յօժարը տրուեցան անոնց։ Եթէ առջի օրուընէ սկսեալ զգացնէին իրենց, թէ ազգը իր ձեռքէն եկած օգնութիւնը պիտի ընէ անոնց՝ իրենց հայրենիքին մէջ, 10,000 ոսկիի գումար մը, որ յումպէտս ծախսուեցաւ Պոլսի մէջ, աւելի շահաւոր կըլլար մեր հայրենակից եղբայրներուն, և միևնոյն ատեն՝ այսօր ալ գանգատելու առիթ չպիտի ունենայինք անոնց բիրտ և ապաշնորհ վարմունքի մասին։

Նպաստից Յանձնաժողովը, շատ դժուարութիւններէ ետքը խելքի եկած, որոշած է օգնել միմիայն ծերուկ և հիւանդ գաղթականներուն, յորդորելով ուրիշները երթալ աշխատելու ուր որ ըլլայ, և կամ դառնալ հայրենիք։

Այս ուղղութիւնը թէև քիչ մը խիստ, բայց կը կարծեմ, որ աւելի օգտաւէտ պիտի ըլլայ քան թէ ցարդ տրուած հացի և դրամի նպաստը, որ մէկ կողմէ թուլութեան և ծուլութեան նպաստարար եղաւ, և միւս կողմէ՝ շատ վիրաւորանք տեղի ունեցաւ հանուրին մէջ։ Սովեալներու համար գումարներ կուգան, ձեռնարկութիւններ կըլլան, բայց ո՛չ իսկ դանկ մը պատրիարքարան կը հասնի գաղթականներու անունով։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԴԻՏԱՆՈՑԻ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՅՈՒՆՎ. 24-Ի ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՄԱՍԻՆ

—

Յունվարի 24-ի գիշերը եղած երկրաշարժը Թիֆլիսում, Թիֆլիսի ֆիզիքական դիտանոցի սէյսմօգրաֆների ցուցակագրութեան համաձայն, տեղի ունեցաւ 1 ժամ 56 րոպէին և 48 վայրկեանին։ Այդ վայրկեանում սկսվեց գետնի այնպիսի սաստիկ ցնցումն խուլ գոռոցի հետ միասին, որ համարեա բոլոր քնածները զարթնեցին։ Ցնցումից 5 վայրկեան անցնելուց յետոյ տեղի ունեցաւ խիստ հարուած. 1 ժամ 59 րոպէին դադարեց ցնցումների ցուցակագրութիւնը։ Երկրաշարժը, ըստ երևոյթին, բռնել էր Թիֆլիսի նահանգի միայն փոքր շրջանը, որովհետև Կովկասի զանազան տեղերից դիտանոցում ամեն օր հեռագրով ստացվող օդերևութաբանական տեղեկութիւնների մէջ յիշվում է միայն, որ երկրաշարժը տեղի է ունեցել Վրաստանի Ռազմավիրական ճանապարհի շրջանում։ Կայ նոյնպէս տեղեկութիւն, որ երկրաշարժը մեծ ոյժով զգացվում էր Մցխեթի շրջականերում։ Երկրաշարժի ուղղութիւնը հարաւ-արևմուտքից դէպի հիւսիս-արևելք էր։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Իգդիր, 19 յունվարի

«Մշակի» նախկին համարներից մէկում յայտնվեց, որ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան Իգդիրի ճիւղը ձեռնարկել է տեղումս բանալ Աբովեան անունով գրադարան-ընթերցարան։ Ինչպէս լսում ենք, ընկերութեան Իգդիրի ճիւղը կառավարութիւնից թոյլտուութիւն ստացել է և շուտով կը սկսի իրագործել այդ մտադրութիւնը։ Սակայն՝ դեռ գործը չը սկսած ընկերութեան ճիւղը հանդիպացել է մրցակցի, խոչընդոտի, որը երբէք ցանկալի չը պիտի լինի հասարակութեան իւրաքանչիւր բանիմաց անդամին։ Մինչև այժմ մեր հասարակութիւնը զուրկ է եղել մի այդպիսի յոյժ կարևոր հիմնարկութիւնից. նրան չէ աջողվել սեփական միջոցներով ունենալ այդպիսի մի դպրոց. բայց շնորհիւ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան և նրա ճիւղի ջանքերի, այսօր մեր երիտասարդութիւնն էլ ունենալու է իր մտաւոր սնունդի շտեմարանը։ Առանց այն էլ մեր հասարակութիւնը ընդունակ չէ նման հիմնարկութիւնները ըստ արժանւոյն գնահատել և, որ անկասկած է, գրադարան-ընթերցարանը սկզբում հանդիպելու է մեծ դժուարութիւնների։ Բայց, հէնց այս հանգամանքներում, երբ մի գրադարան-ընթերցարան կանոնաւոր պահելն այնքան էլ հեշտ չէ, լսում ենք, որ մի այլ մասնաւոր խումբ, կառավարութեան թոյլտուութեամբ, ցանկանում է բանալ մի այլ գրադարան-ընթերցարան Աճառեան անունով։

Մեր հասարակութեան գործը միշտ էլ այսպէս եղել է. կամ ոչ մի հատ, կամ այնքան, որ հնարաւոր չը լինի պահել դրանցից մէկնումէկը։

Փոխանակ անջատվելու և այդ գործը առանձին վարելու, աւելի լաւ չէ՞ր լինի, որ այդ փոքր խումբը իր ոյժերը միացնէր Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան Իգդիրի ճիւղին և աւելի ոյժով առաջ մղէր միևնոյն նպատակը։

Անցեալ տարի մի խումբ իգդիրցի երիտասարդներ, ցանկանալով յաւերժացնել հանգուցեալ Աբրահամի յիշատակը, փող հաւաքեցին յիշեալ անունով բանալու գրադարան-ընթերցարան։ Բայց, ինչ-ինչ հանգամանքների շնորհիւ, նրանց մտադրութիւնը չիրագործվեց։ Ինչպէս յայտնի է այդ մարդկանց, փողը հաւաքվեց միմիայն այդ նպատակով, այդ անունով. բայց լսում ենք, որ այդ փողերը ծախսվել են պեղիս ծխական դպրոցի վրա։ Հետաքրքրական է իմանալ՝ ո՞վ է թոյլ տուել, որ այդ փողերը նուիրվէին դպրոցին, քանի որ փող նուիրողներից շատերը առանց դրան էլ նուիրել էին դպրոցին փող, և եթէ նրանք այսօր գրադարան-ընթերցարանի անունով նորից փող են տուել, այդ լոկ այն ցանկութեամբ, որ այդ նպատակը իրագործվի։ Գուցէ նուիրատուներից ոմանք ցանկութիւն են յայտնել, որ այդ նպատակով հաւաքված փողերը տրվեն դպրոցին, բայց այդ դէպքում միմիայն իրանց տուած փողերի մասին կարող են կարգադրել և ոչ թէ բոլորի։ Ամբողջ փողը այդ կերպ ծախսելու համար պէտք էր հարցնել իւրաքանչիւր նուիրատուին։

Ահա այդ փողերը կարելի է այժմ ծառայեցնել նպատակին՝ նուիրելով Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան ճիւղի նորաբաց գրադարան-ընթերցարանին։

Լուցկի

—

Բագու, 20 յունվարի

Այսօր, առաւօտեան ժամը 10-ին, երբ շուշեցի Թէոդրոս Գէօզալեանը Սև-քաղաքի իր գործարանից դուրս եկաւ ձիաքարշ նստելու, ճանապարհին երկու անյայտ հայեր ատրճանակի գնդակներով տեղն ու տեղը սպանեցին նրան։

Չը նայելով որ սպանութեան տեղին մօտ կանգնած էր մի թաղապետ իր երկու քաղաքապահ թիկնապահներով, բայց և այնպէս անկարող եղաւ ձերբակալել սպանողներին։

Հանգուցեալ Գէօզալեանը քառասուն տարեկան էր, ամուսնացած, ունի կին, երեխաներ։ Բացի այդ, շրջապատված էր որբ ազգականներով, որոնց խնամում էր։

Ջրօրհնեաց տօներից դեռ մի քանի օր առաջ, հանգուցեալը մի անստորագիր նամակ էր ստացել հայերէն գրված, ուր նամակի հեղինակը յայտնելիս է լինում հետևեալը. «Հաստատ գիտեմ, որ քեզ պիտի սպանեն, բայց չեն ուզում տօները գլխիդ սև լինի, տօներից յետոյ սպանելու են. ուստի խորհուրդ եմ տալիս նախ գիշերները դուրս չը գալ, երկրորդ՝ ցերեկով առանց թիկնապահի չը մնալ»...

Ստանալով նամակը ոչ մի ուշադրութիւն չէր դարձնում ասելով. «Ես ոչ ոքի վատութիւն չեմ արել, որ ինձ սպանեն. ամենքին

էլ լաւութիւն եմ արել, երևի պարապ մարդ կայ և ծոյլ է, ինձ երկիւղ է տալիս, որ թիկնապահ վերցնեմ իրան»... *)

Սպանութեան գործը զանազան տեսակ են բացատրում. սակայն մենք կը լռենք, մինչև որ պարզ լոյս կը սփռվի և ճշմարտութիւնը կը պարզվի։ Առայժմ կասենք, որ հանգուցեալի հօրեղբօր-որդուն և փեսային սպանեցին դրամաշորթները։

Բագուից Թիֆլիս Փոխարքայի մօտ գնացած քաղաքիս ներկայացուցիչները վերադարձան լայն իրաւունքներով։

Սպասվում է լուրջ գործունէութիւն, եթէ միայն լուրջ գործելու ընդունակ մարդիկ անցնեն գործի գլուխ։

Այժմ քաղաքացիք, գլուխ ունենալով քաղաքային վարչութեան, պիտի կռւեն շանտաժիստների ու դրամաշորթների դէմ ակտիվ կերպով, որի մասին Փոխարքան լիազօրութիւն է տուել և պաշտօնապէս այդ առիթով յայտարարել է քաղաքապետին։

Մեր համեստ կարծիքով, եթէ քաղաքացիք, այսինքն գործի գլուխ անցնողները, խնամէական կապեր մէջտեղ չը բերեն, շատ կարճ միջոցում կարելի է քաղաքը հանգստացնել, իսկ եթէ հանգստացնելու համար կարճ մտածեն, հանգստութեան տևողութիւնն էլ շատ կարճ կը լինի։

Ցանկալի է, որ քաղաքացիք եռանդով գործեն և օգտվեն իշխանութեան իրանց տուած իրաւունքից և ցոյց տան, որ իրանք էլ ընդունակ են քաղաքացիական պարտականութիւններ կատարելու ու հասկանալու անաչառօրէն։

Ս. Գարագաշ

—

Շուշի, 23 յունվարի

Այսօր, առաւօտեան ժամը 9-ին, փողոցով անցնելիս են լինում թեմական դպրոցի երեք աշակերտներ իրար հետ հանգիստ խօսելով։ Ցանկարծ դրանցից Վահան Ճահունցեանը հանում է ատրճանակը և գնդակի երկու հարուածով սպանում իր ընկեր Արտեմ Յովհաննիսեանին ու այնուհետև վազում ոստիկանատուն և յայտնում իր արածի մասին։ Խեղճ Արտեմը վախճանվում է տեղն ու տեղը։ Երկուսն էլ հասակակիցներ են և հազիւ թէ ամեն մէկը 17 տարեկան լինի։ Դէպքը տեղի է ունեցել ռէալական դպրոցի նախկին շէնքի մօտ և խուռն բազմութեան ներկայութեամբ։

Թեմական դպրոցի աշակերտներին իսկոյն արձակել են դէպքի առիթով։

Կոստ. Ղազարբէկեան

—

Զարջոյ, 19 յունվարի

Ներսէս քահ. Աբրահամեանցը, որ չորս տարի պաշտօնավարեց այստեղ, շուտով տեղափոխվում է Կօկանդ։ Ցանկալի էր, որ գոնէ նրա հեռանալուց յետոյ մենք Զարջոյի հայերս, որ մեծ մասամբ ղարաբաղցի գիւղացիներ ենք, կարողանայինք նրան փոխարինող արժանաւոր հովիւ ունենալ։

Թադէոս Կարապետեանց

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

Պետերբուրգ, 24 յունվարի

39-րդ նիստը բացվում է առ. ժամը 11 և 20 րոպէին։ Նախագահական աթոռը գրաւում է Խոմեակովը։ Կարդացվում է օրակարգը։

Հերթին դրված է նակազի երրորդ գլուխը, որ խօսում է Դումայի բաժանմունքների և մասնաժողովների մասին։

29—34-րդ յօդուածներն ընդունվում են առանց վիճաբանութիւնների։

35-րդ յօդուածը, որ վերաբերում է դումայական մասնաժողովները համեմատական սիստեմով ընտրելու հարցին, յարուցանում է երկու հոսանք։

Յօգուտ համեմատական սիստեմի պատճառաբանված ճառեր են արտասանում մեծամասնութեան կողմից բարոն Մէյէնդորֆ, կոմս Ուվարով, Չխէիձէ, Միլիւկով և Եգորով։

Հակառակ խօսում են փոքրամասնութեան կողմից Կրուպէնսկի, Զվէնգինցէվ, Սկորոպադսկի, Դվօրեանինով և Ժդանով։

Ի վերջոյ համեմատական սիստեմը 140 ձայնով ընդդէմ 119-ի մերժվում է։

Ժամը 4-ին յայտարարվում է ընդմիջում։

Նիստը վերսկսվում է 40 րոպէից յետոյ։ Այս անգամ նախագահում է բարոն Մէյէնդօրֆը։

36—43-րդ յօդուածների մասին խօսք չէ լինում, որովհետև վերաբերում են համեմատական սիստեմին, որը չընդունվեց։

43—55-րդ յօդուածներն ընդունվում են առանց վիճաբանութիւնների, միայն մի քանի փոփոխութիւններով։

Վիճաբանութիւններ է յարուցանում միայն 50-րդ յօդուածը, որով առաջարկվում է Դումայի որևէ անդամին հեռացնելու խորհրդակցութիւնը կատարել անպայման գաղտնի։ Վերջում յօդուածը իր իմաստով էլ ընդունվում է։

Կառավարութեան խօսակցութիւնների առարկայ է լինում նաև 55-րդ յօդուածը, որ մասնաժողովներին իրաւունք է տալիս իրանց նիստերին, Դումայի նախագահի միջոցով, էքսպերտներ հրաւիրել բացատրութիւններ տալու համար։

Վիճաբանութիւններից յետոյ քուէարկութեամբ աջակողմեանների ձայներին հակառակ 55-րդ յօդուածը Դուման ընդունում է անփոփոխ։

Ամենավերջում, դարձեալ աջակողմեանների ձայներին հակառակ, Դուման որոշում է մերձակայ նիստերից մինը նուիրել մահվան պատիժը վերացնելու օրինագծի քննութեան։

Նիստը փակվում է ժամը 6 և 20 րոպէին։

*) Այժմ մօդա է, ով ուզում է հանգիստ գործ ունենալ, մէջը ունեցողներին «բարեկամական» նամակ է գրում, որպէսզի թիկնապահ մտնի։ Ս. Գ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Յունվարի 24-ին, շաբաթ, Թիֆլիսի դատաստանական պալատի I քրէական բաժանմունքում կայացաւ էջմիածնի սինոդի անդամ Բաբգէն վարդապետ Աղաւելեանի՝ «Մշակի» խմբագիր Ա. Քալանթարի դէմ յարուցած դատի վերաքննութիւնը։

Ի նկատի ունենալով, որ այս դատը հասարակական նշանակութեան բնաւորութիւնից զուրկ չէ, և ցոյց տալու համար, թէ, յաճախ, որպիսի անտեղի հալածանքների է ենթարկվում մամուլը, մենք առաջ ենք բերում այդ դատի մանրամասնութիւնները։

Եթէ չեն մոռացել մեր ընթերցողները, գործի էութիւնը հետևեալն է.

1906 թ. յուլիսի վերջերին «Մշակի» խմբագրութիւնը ստանում է պօստով մի գրութիւն, ստորագրված Խարկովի համալսարանի 4 հայ և 2 ռուս ուսանողներից, որի մէջ խիստ ոճով պախարակվում է Բաբգէն վարդապետի մի անվայել վարմունքը Անիում։ Նոյն ուսանողները յատուկ խնդիրքով դիմում են և կաթողիկոսին, հրաւիրելով նրա ուշադրութիւնը դէպքի հեղինակի վրա։ Նամակը տպվում է օգոստոսի 11-ին «Մշակի» մէջ (տես «Մշակ», 1906 թ. № 173)։ Սակայն երբ Բաբգէն վարդապետը հերքումն է գրում, յայտնելով որ իր վրա բարդված մեղադրանքները անհիմն են, որ այդ ուսանողների նամակը կեղծված է ուրիշի ձեռքով (յետագայում նա մատնացոյց արեց Հերթնցեան քահանայի վրա), որ իբրթէ այդպիսի ուսանողներ չը կան, «Մշակի» խմբագրութիւնը ոչ միայն տպեց Բ. վ.-ի հերքումը, այլև իր կողմից զայրոյթ յայտնեց, որ կատարվել է այդպիսի կեղծիք, և իր գոհունակութիւնը՝ որ մեղադրանքները զուրկ են եղել ճշմարտութիւնից։ Բայց յետոյ ստացվում է մի երկրորդ նամակ, ստորագրված նոյն ուսանողներից, որի մէջ նրանք յայտնում են, թէ իրանք գոյութիւն ունեն։ Այդ նամակը տպված է «Մշակի» նոյն տարվայ № 228-ի մէջ։ Ահա այդ ժամանակ Բաբգէն վարդապետը յայտարարում է, որ ուսանողների անունով երկու նամակներն էլ կեղծված են և նա համոզված է ու փաստեր ունի ձեռքին, որ թէ այդ նամակները գրել է Հերթնցեան քահանան։ Թւում էր, թէ Բաբգէն վարդապետը և նրա փաստաբան Գ. Խատիսեանը, տեսնելով որ լրագիրը և նրա խմբագիրն այստեղ ոչ մի յանցանք չունեն, որ նրանք չարամտութեամբ կամ գիտմամբ չեն կամեցել անուանարկել վարդապետին, պէտք է աշխատէին հալածել այն անձին, որ կատարել է այդպիսի կեղծիք, այն է՝ Հերթնցեան քահանային։ Սակայն նրանք այդպէս չը վարվեցին, այլ, օգտվելով օրէնքի ձևականութիւնից, թէ կարելի է հալածել և խմբագրին, դատ սկսեցին Ալ. Քալանթարի դէմ, մեղադրելով նրան զրպարտութեան մէջ։

Թիֆլիսի նահանգական դատարանը, որտեղ գործը քննվեց ոչ ըստ էութեան, այլ լոկ ձևական կողմից, քանի որ խմբագիր Ա. Քալանթարը չէր հետամտել քննել տալ ըստ էութեան, որոշել էր 7 օրվայ բանտարկութեան ենթարկել վերջինին։ Միւս կողմից մեղադրող փաստաբան Խատիսեանը հետամուտ եղաւ, որ այդ պատիժը աւելացվի, թէև, եթէ նրա նպատակն էր, ինչպէս և շարունակ աշխատում էր ցոյց տալ, վերականգնել միայն Բաբգէն վարդապետի համբաւը (реабитація), այդ դէպքում խմբագրի մի օրվայ կամ մի ամսվայ բանտարկութիւնը միևնոյնն էր։ Պարզ էր, որ նրա և Բաբգէն վարդապետի ձգտումը՝ աւելի Քալանթարին մեծ պատժի ենթարկելն էր։

Բոլոր այդ հանգամանքները ստիպեցին Ալ. Քալանթարին վերաքննութեան բողոք ներկայացնելու և հետամուտ լինելու քննել գործը ըստ էութեան, մանաւանդ որ գոյութիւն ունէին բաւականաչափ վկայութիւններ, հաստատող, որ ուսանողների գրածը շատ էլ զուրկ չէ ճշմարտութիւնից։ Վկաներ կանչված էին—դերասան Վրոյր, որ 1907 թ. հոկտ. 6-ին, «Մշակի» խմբագրութեան մէջ, պատմել էր դէպքի մանրամասնութիւնները մի քանի անձանց առաջ (Հ. Առաքելեան, Սարգիս Եսայեան, տիկին Ն. Եսայեան), ուսանող Օրբելի և Անիի վանահայր Միքայէլ վարդապետ։ Սակայն որովհետև վերջին երկու վկաների մասին պալատին ուշ էր յայտնված, ուստի պալատը իբրև վկաներ կանչել էր միայն առաջին չորսին։

Յունվարի 24-ի նիստում, դատաստանական պալատում նախագահը ինքը երդումն տուեց վկաներին, հայ քահանայի բացակայութեան պատճառով, որից յետոյ հարցաքննվեց վկայ Վրոյրը։ Սա երրորդ անգամն էր, որ կանչվում էր և առաջին երկու անգամ խոյս էր տուել գալուց. այս անգամ թէև իր վկայութիւնները տուեց խուսափողական կերպով, բայց, շնորհիւ երդուեալ հաւատարմատար Պօղոս Դօլուխանեանի, որ նշանակվել էր պալատի կողմից պաշտպանելու Քալանթարին, և որ զանազան հարցմունքներ տուեց վկային, կարելի եղաւ ստուգել և հաստատել, որ, արդարև, 1906 թ. ամառը, Բաբգէն վ-ը Անիում, մի ընտանիքի և իրա Վրոյրի հետ միասին, խմբով ճաշել է և գինի խմել, և թէ խնջոյքի ժամանակ և թէ յետոյ վարդապետը ֆարաջան հանած ունէր։ Վկաներ Հ. Առաքելեան և Ս. Եսայեան վճռական կերպով յայտնեցին, որ դերասան Վրոյրը «Մշակի» խմբագրութեան մէջ իրանց և մի քանի անձանց ներկայութեամբ պատմել է, որ 1906 թ. ամառը, երբ ինքն ևս Անիումն էր, այդտեղ էր եկել Երևանից Բաբգէն վարդապետը Մալխասեան անունով մի ընտանիքի հետ, և այնտեղ քէֆ էին անում. վարդապետը այնպէս էր պահում իրան, որ կողմնակի մարդկանց, որոնք չը գիտէին թէ նա ամուսնական կամ բարեկամական սերտ յարաբերութիւններ ունի այդ ընտանիքի հետ, կարող էր նրա վարմունքը թւալ անվայելուչ և թեթևաբարոյ։

Վկաների հարցաքննութիւնից յետոյ խօսք տրվեց մեղադրող Գ. Խատիսեանին, որ մի երկար ճառով աշխատեց համոզել դատաւորներին, թէ Ալ. Քալանթարը, իբրև, յանցաւոր է և արժանի պատժի աւելացման, որովհետև նա չը պէտք է զետեղէր ուսանողների երկրորդ նամակը, թէ իր կլիէնտ Բաբգէն վարդապետը, իբրև աւետարանի և Քրիստոսի աշակերտ, կը ցանկար ներողամիտ լինել, բայց, լինելով սինոդի անդամ, բարձր պաշտօնի տէր, նա պարտաւոր է վերականգնել իր արատաւորված պատիւն և համբաւը, այլապէս նրա պաշտօնական դիրքը խախտված կը լինի, իսկ այդ հնարաւոր է միայն Ալ. Քալանթարի դատապարտութեամբ, ուստի և նա խնդրում է ոչ միայն վաւերացնել նահանգական դատարանի վճիռը, այլ և աւելացնել պատիժը։

Բացի դրանից՝ Խատիսեանը աշխատում էր չէզոքացնել Հ. Առաքելեանի և Ս. Եսայեանի վկայութիւնը, ասելով որ նրանց վկայութիւնը, իբրև աշխատակիցների, կարող է անկաշառ չը լինել։

Երդուեալ հաւատարմատար պ. Դօլուխանեանը իր պաշտպանողական ճառի մէջ ջրեց մի առ մի մեղադրող Գ. Խատիսեանի առարկութիւնները, ցոյց տուեց, որ նա չափազանցում է Բաբգէն վարդապետի դրութիւնը անելանելի հռչակելով, և վկաների, նոյնիսկ դերասան Վրոյրի տուած խուսափողական ցուցմունքների հիման վրա բացատրեց, որ խմբագիր Ա. Քալանթարը չէ կարող մեղաւոր համարվել և պէտք է միանգամայն արդար հրատարակվի, որովհետև նա տպել է նամակները bona fidae և ոչ չարամտութեամբ, իսկ այժմ վկաների ցուցմունքները ապացուցանում են նաև, որ, խակապէս, դէպքը Անիում տեղի է ունեցել։ Աւարտելով իր ճառը, պաշտպանը յոյս յայտնեց, որ պալատը կարդարացնէ իր կլիէնտին։

Մեղադրեալ Ալ. Քալանթար իր վերջին խօսքի մէջ արտասանեց իր պաշտպանողական ճառը, որը առաջ կը բերենք յաջորդ համարում։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Յունվարի 24-ին Քիւրդամիր որսի գնաց Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրոնցով-Դաշկովը։

◆ Յունվարի լոյս 25-ի գիշերվայ ժամը ճիշտ 2-ին Թիֆլիսում զգացվեց ուժեղ երկրաշարժ, որ մեծ անհանգստութիւն պատճառեց քնած ազգաբնակութեանը։ Երկրաշարժը եթէ ցերեկով լինէր, անշուշտ բոլորեքեան դուրս կը վազէին բնակարաններից, այնքան ուժեղ էին երկրաշարժի ցնցումները, որոնք տևեցին կէս վայրկեան։ Մի քանի տեղերում երկրաշարժը աննշան վնասներ պատճառեց։

◆ Ամսիս 29-ին, վրաց թատրոնում, տրվելու է մի բենեֆիսային ներկայացում յօգուտ դերասան Վրոյրի, որի 25-ամեայ յոբելեանը մօտերս տօնվեց Բագւում։ Թիֆլիսի հայ հասարակութեան վրա բարոյական պարտք կայ այդ օր իր ներկայութեամբ վարձատրել հայ աշխատաւոր մշակներից մինին։

◆ Ուրբաթ, ամսիս 30-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում տեղի կունենայ ներկայացումն յօգուտ Մարիամեան-Յովնանեան դպրոցի չքաւոր աշակերտուհիների։ Յոյս ունենք, որ հայ հասարակութիւնը իր աջակցութեամբ չի զլանայ օգնել բարի նպատակին։

◆ Երէկ, ցերեկվայ ժամը 3 և 20 րոպէին, վերջերս վախճանված վաճառական Բայանդուրեանի տան (Արաս-Արադզկի հրապարակ) բակն են գցում մի ռումբ, որ պայթում է՝ առանց մարդկային զոհերի. միայն վնասվում է բակում գտնվող փայտաշէն արտաքնոցը և փշրվում են բակի վրա գտնվող պատուհանների ապակիները։ Բայանդուրեանների կառավարիչ Քոչարեանը, որ ապրում է այդ բակում, քանիցս ստացել էր սպառնական նամակներ դրամական պահանջով, սակայն փող պահանջողները մերժում են ստացել։ Ռումբ նետողը կարողացել է փախչել ազատվել։

◆ Մեզ խնդրում յայտնել, որ անյայտացած Մկրտիչ Մաթոսեանը վերադարձել է տուն։

◆ Յունվարի 22-ին Պետերբուրգի կայսերական ճարտարապետների ընկերութեան նիստում, ի միջի այլոց, ցուցադրված է եղել Ներսիսեան հայոց հոգևոր դպրոցի շինութեան մրցական ուրուագիծը։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատեց Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան անդամ բժիշկ Ալ. Իվ. Խատիսեանին առաջին քառամեակի համար իր պաշտօնում, համաձայն դումայի ընտրութեան։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը թոյլատրել է մարտի սկիզբներին գումարել բարեգործական ընկերութիւնների ներկայացուցիչների համաժողով, որ նուիրված է լինելու այն խնդրին, թէ ինչպէս աւելի նպատակայարմար և ռացիօնալ կը լինի տանել բարեգործական գործը և որ աղբիւրից կարելի է միջոցներ որոնել բարեգործական հաստատութիւնների պահպանութեան համար։

◆ Վրաց «Զվէնի խմա» լրագիրը հաղորդում է, որ յունվարի 20-ի գիշերը խուզարկել են Գուրիա-Մինգրէլիա թեմի եպիսկոպոս Լէօնիդի բնակարանը։

◆ Թիֆլիսի արհեստաւորաց դպրոցում գալիք ուսման տարուց մտադրութիւն կայ դասաւանդել քիմիա, հաշւապահութիւն և մի քանի ուրիշ նորագոյն առարկաներ։

◆ Թիֆլիսում շուտով կը հաստատվի 12-րդ քաղաքամաս, որի մէջ մտնելու է ամբողջ Նաւթլուղը։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային լոմբարդի կառավարիչը քաղաքային վարչութիւնից խնդրել է նոր բնակարան յատկացնել լոմբարդի համար, որովհետև այժմեան շինութիւնը փոքր է և անյարմար։ Խնդրագրի մէջ ի միջի այլոց շեշտվում է այն հանգամանքը, որ շինութեան փոքրութեան և օդի պակասութեան պատճառով երբեմն տեղի են ունենում ուշաթափութեան դէպքեր։

◆ Իշխ. Ն. Անդրօնիկովը վրաց գրասիրաց ընկերութեան վարչութեանն ուղարկել է Թամարա թագուհու երկու գրութիւնները, որոնք գտնվել են Գօրու գաւառի Տրկվիանի գիւղում։ Նրանցից մէկի վրա դեռ պահպանվել է Թամարա թագուհու ստորագրութիւնը։ Այս հնութիւնները պատկանում են 12-րդ դարին։

◆ Թէլաւի գաւառի Պշավէլի գիւղում եղջերուաւոր անասունների մէջ երևացել է ժանտախտ հիւանդութիւնը։

◆ Թիֆլիսի գաւառի Շալաուրի գիւղում ձերբակալել են յայտնի աւազակապետ Նիկոլայ Մաչավարիանուն։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Ուղէնյայա փողոցում, յունվարի լոյս 23-ի գիշերը, դուշէթեցի Գէորգի Վիգանաշվիլու բնակարանից, փականը կոտրելով, անյայտ անձեր գողացել են 173 րուբլու զանազան իրեր։

◆ Յունվարի 24-ին, Պէսկովսկայա փողոցում, Դմիտրի Սամատուրովը Իվան Իբրեինիչեվի հետ վիճելիս դանակով թեթև վէրքեր հասցրեց կրծքին, բայց ձերբակալվեց։

◆ Յունվարի 24-ին Ժելեզնի-բեաւ կոչված տեղում ձերբակալել են սղնախեցի Իօսիֆ Շախովին զանազան գործիքներով։ Պարզվել է, որ նա մտադիր է եղել կողոպտել Կարապետ Օսիպովի և եղբ. Շիխիեվների խանութները, որոնք մետաքսի և գորգի առևտուր են անում։

◆ Յունվարի 24-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Նաւթլուղ կայարանի մօտ, գանձակեցի Բէգլար Տէր-Յարութիւնեանի փայտեղէնի պահեստում, կրակի հետ անզգոյշ վարվելուց, հրդեհ առաջացաւ, որ պատճառեց 7000 րուբլու չափ վնաս։

◆ Յունվարի 25-ին, Եւլիզավետինսկայա փողոցում, № 126 տանը, գերմանահպատակ Ֆրիդրիխսգոֆի բնակարանում հրդեհ ծագեց, որ պատճառեց մօտ 2000 րուբլու վնաս։

◆ Յունվարի 26-ին Միքայէլեան հիւանդանոցը տարան Տիմոֆէյ Մուչաիձէին կրծքի վրա մի մեծ վէրքով. վիրաւորը միւս օրը մեռաւ։ Քննութիւնը պարզեց, որ հանգուցեալ Մուչաիձէն ապրում էր Մօլօկանսկայա փողոցում, № 36 տանը, իր կնոջ՝ Մարիա Գիգաուրու և 19 տարեկան Վասիլ ու 17 տարեկան Ալէքսանդր որդոց հետ։ Յունվ. 25-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, նա տուն է գնում հարբած և սկսում է կռւել կնոջ ու որդոց հետ. կռիւը փոխվում է ծեծի, որի ժամանակ դանակով երեքն էլ վէրքեր են հասցնում։ Մարիա Գիգաուրին և երկու որդիները ձերբակալված են։

◆ Յունվ. 25-ին, Սուրբ-Սարգսի եկեղեցում ութ գնդակով անյայտ մարդիկ սպանում են քաղաքապահ ոստիկան Ալէքսէյ Բրէկաշվիլուն։

◆ Յունվարի 25-ին փաստաբան Իւրկևիչը, որ ապրում է «Անգլէտեր» հիւրանոցում, յայտնեց ոստիկանութեան, որ գիշերով դուրս գալով վրաց ազնւականութեան թատրոնից՝ նա տեսաւ, որ քսակը չը կայ։ Քսակի մէջ եղել է 194 րուբլու մի մուրհակ։

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Սահմանադիր-ռամկավար կուսակցութեան պատկանող մի խումբ պատգամաւորներ կենտրոնական կօմիտէի անդամներից մի քանիսի մասնակցութեամբ քննութեան նիւթ են դարձրել պատգամաւորութիւնից հրաժարեցվող Ա. Մ. Կօլիւբակինի փոխարէն Դումայի նոր անդամ ընտրելու հարցը։ Կադետները հաւատացած են, որ առաջիկայ նոր ընտրութիւնը ևս բարեյաջող ելք պիտի ունենայ իրանց համար։ «Слово» լրագրի ասելով, վերջնականապէս վճռված է դնել Ն. Ն. Կուտլերի թեկնածութիւնը, որը դրա համար արդէն տուել է իր համաձայնութիւնը։

◆ Վարշավայում մօտ ժամանակներս կայացել է «լեհական պրօգրեսիստների միութեան» անդամների ժողովը, պարզելու պրօգրեսիստների կուսակցութեան վերաբերմունքը թէ դէպի «կօլօն» և թէ դէպի արդի քաղաքական մօմենտը։

«Պրօգրեսիստների միութեան» վարչութեան անդամ Լըպացեվիչը մի ռեֆերատ է կարդացել լեհական քաղաքականութեան մասին, որը տաք վիճաբանութիւնների նիւթ է ծառայել։

Ռեֆերենտը ընդգծել է «կօլօյի» քաղաքականութեան անանկութիւնը, նկատելով որ նա կորցրել է իր գաղափարական հիմունքները։ «Կօլօյի» անդամները ընտրութիւններից առաջ հանդէս եկան մի այնպիսի պլատֆորմայով, որը հակասում է իրանց այժմվայ ուղղութեանը։ «Կօլօն» ի չարը գործադրեց ստացած մանդատները սահմանադրական և ռամկավարական տեսակէտից. նրա քաղաքականութիւնը դժբաղդութիւն է ազգի համար։

Պրօգրեսիստների ծրագիրը ներկայ մօմենտի նկատմամբ արտայայտված է հետևեալ կէտերով.

1) Լեհերը պէտք է լինեն օպպօզիցիայի մէջ ռէակցիայի նկատմամբ, միութեան մէջ չը մտնեն աջակողմեանների ու հօկտեմբերեանների հետ և հետևեն այնպիսի գաղափարական քաղաքանութեան, որը ամենից աւելի նպատակայարմար է նոյնիսկ ռէալ բարիքներ ձեռք բերելու տեսակէտից։

2) Լեհերը կարող են և պէտք է մասնակցեն երրորդ Պետ. Դումայի աշխատանքներին, ձգտելով ամրապնդել սահմանադրութիւնը Ռուսաստանում։

3) Իբրև ավտօնոմիայի կողմնակիցներ, լեհերը պէտք է մասնակցեն միայն համապետական քաղաքականութեան, ընդհանուր սահմանադրական բնաւորութիւն կրող և այն հարցերին, որոնք ուղղակի առնչութիւն ունեն լեհական շահերի հետ։

4) Պրօգրեսիստները կարող են մտնել «կօլօյի» մէջ՝ քանի նրանք ճնշված չեն լինի վերոյիշեալ սկզբունքների համաձայն գործելիս «կօլօյի» մեծամասնութեան համերաշխութեան պահանջով։

5) «Կօլօյին» մասնակցելը առանց խիկական ընտրութեան, միջկուսակցական համաձայնութեամբ, անթոյլատրելի է և վնասակար պրօգրեսիստների կուսակցութեան համար։ («Рѣчь»)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Կայսերական հրապարակական գրադարանն են ուղարկել Համբուրգում հրատարակված գրքերի մի մեծ հակ՝ այրելու նպատակով։ Նրանք վերաբերում են աղվենտիստների աղանդի ուսմունքին։

◆ Թեմական իշխանութիւնների տուած զեկուցումների հիման վրա, ռուսաց սինօդը վերջին ժամանակներս վեց քահանաների զրկել է քահանայագործութիւնից ու պաշտօնից, իսկ երկու վարդապետների իրանց կոչումից։ «Нов. Русь» լրագրի ասելով, քահանաների մեծ մասը զրկվել է իր քահանայական կոչումից ու տուժել է ռուս ժողովրդի միութեան բաժանմունքների զեկուցումների շնորհիւ։

◆ «Dom. Polski» ընկերութիւնը Մօսկվայում կազմակերպում է մի շարք դասախօսութիւններ ռուսերէն լեզւով ծանօթացնելու ռուս հասարակութիւնը լեհական գրականութեան և Լեհաստանի կեանքի հետ։

◆ Առևտրի և արդիւնաբերութեան մինիստրութեան ուսումնարանական բաժանմունքը ներկայումս ձեռնարկել է շրջանային տեսուչների օգնութեամբ մշակելու առևտրական դպրոցների ծրագիրը։ («Р.В.»)

◆ Պետերբուրգի քաղաքային վարչութիւնը քաղաքային եկամուտները աւելացնելու նպատակով մտադիր է տուրքեր նշանակել այն տանտէրերի վրա, որոնք առևտրական նպատակներով տների վրա ցուցանակներ են կպցնում։ Ռուսաստանում դա բոլորովին քաղաքային նոր եկամուտ է։ Վարչութիւնը հաշւել է, որ այդ տուրքից քաղաքը եկամուտ կը ստանայ մօտ մի քանի տասնեակ հազար րուբլիներ։ Այդ առիթով վարչութիւնը տեղեկութիւններ է պահանջել արտասահմանեան քաղաքների վարչութիւններից, ուր այդ տուրքը վաղուց արդէն գործածութեան մէջ է։ («Р. В.»)

◆ Կոստրոմայի նահանգական զեմստվային ժողովը համաձայնվել է, որպէսզի Զուխլօմում Չիժովի անունով հիմնված գիւղատնտեսական դպրոցը վերածվի տղայոց ուսուցչական սեմինարիայի գիւղատնտեսական լրացուցիչ դասարանով։

◆ Կազանի զեմստվային ժողովը որոշել է միջնորդութիւն զարթեցնել ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի առջև Կազանում արհեստաւորաց պօլիտեխնիկում բանալու համար։

◆ Ռուս ժողովրդի Պօչայէվսկի միութիւնը ագիտացիա է մղում Վօլինի շրջանի գիւղացիներին Սիբիր գաղթեցնելու համար, ուր, «Поч. Изв.»-ի ասելով, միայն Ալտայսկի շրջանում 1000 հողաբաժիններ են տրված վօլինցիներին բնակեցնելու նպատակով։ Գաղթեցնելու նախաձեռնութիւնը

իր վրա է առել Վիտալի վարդապետը, սակայն սօւղնիկների այդ նոր ձեռնարկութիւնն էլ դատապարտուած է անաջողութեան:

◆ Եկատերինօսլաւում սենսացիայի առիթ է տուել հետեւեալ դէպքը: Յունվարի 13-ին մեռնում է մի ինչ-որ տիկին Օգնեվա: Հանգուցեալին տանում են Տրօիցկի եկեղեցին: Մի քանի ժամից յետոյ, ամուսինը, ապշած, որ հանգուցեալի դէմքը կենդանի մարդու է նմանում, խնդրում է բժշկին եկեղեցի: Բժիշկը յայտնում է, որ տիկինը կենդանի է: Միւս բժիշկները համոզված են, որ նա մեռած է: Մարմինը հանել են դագաղից և բժիշկները հերթապահութիւն են անում հետեանքին սպասելով: («Р. Сл.»)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Կախ-ւան, 20 յունվարի

Ամսիս 18-ին մեր ծխ. դպրոցում կար վիճակախաղ և ձրի ներկայացում՝ մեծերի և փոքրերի համար: Դրված էր՝ Արարատեանի «Սուտ ճգնաւոր» վօդըվիլը երկու արարուածով և Ախ.-ի «Քեռին», թատրօն երեք գործ.:

Վիճակախաղը, ուր ցուցադրված էին ի միջի այլոց և աշակերտուհիների ձեռագործները, գրաւել էր մեծ բազմութիւն, որտեղ կային և տեղացի թուրքեր: Վիճակախաղն անցաւ աջող և տուաւ զուտ օգուտ 60 ր.: Ի դէպ է շնորհակալութիւն յայտնելու կանանց այն մասնաժողովին, որը ձեռնարկել էր վիճակախաղի կազմակերպումին և շատ էլ աջող տարել. կանանց այդպիսի եռանդուն գործունէութիւնը խրախուսանքի է արժանի:

Ներկայացումն էլ, պէտք է ասել, բաւականին աջող էր: Սիրողների մէջ աչքի էր ընկնում իր աջող խաղով պ. Արմենակը Մայիլի դերում: Աւելի գովելի էր աշակերտականը, որտեղ աշակերտուհիներ Մ. Տէր-Յովհաննիսեանը և Օֆ. Ջանեանցը կատարում էին լուացարարուհու և սրա որդու դերերը և որոնք իրանց լաւ խաղով տպաւորութիւն թողին:

Լսում ենք, որ Վարդանանց տօնին լինելու է հանդէս և ներկայացում մեծերի համար: N.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑ ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ

Ատրպատականի հայ ժողովուրդը վաղուց ձգտում էր ունենալ մի միջնակարգ դպրոց. այդ ձգտումը արտայայտութիւն է գտել նրանով, որ Թաւրիզի երկու հայկական թաղերի դպրոցները, մրցելով միմեանց հետ, հետզհետէ աւելի ու աւելի բարձր դասարաններ են բաց արել, և վերջին տարիներում Բերդաթաղի Արամեան-Ս.-Աննայեան դպրոցն ունէր, երեք բաժանմունքներից զատ, 5 դասարան, Լիլաւայի Հայկազեան-Թամարեան դպրոցը 6 դասարան: Երկու դպրոցներում էլ տղաներն ու աղջիկները ուսանում են միասին: Հասկանալի է սակայն, որ 800, ըստ մեծի մասին չքաւոր, ընտանիքներից բաղկացած մի համայնք չէր կարող իր միջոցներով երկար ժամանակ երկու կանոնաւոր միջնակարգ դպրոցներ պահել. խորհուրդ էլ չունէր: Ուստի տասնեակ տարիներ առաջ մտածողներ եղել են թաղային դպրոցների վրա թողնել միայն տարրական ուսման հոգը, իսկ Ատրպատականի ամբողջ թեմի ժողովրդի համար հիմնել մի միջնակարգ դպրոց: Քանի որ Պարսկաստանում կառավարութիւնը ցարդ ուշադրութիւն չէ դարձրել ամենևին հպատակների կրթական ոչ մի պէտքի վրա, դէպի եւրօպական քաղաքակրթութեան ձգտող հայ ժողովրդի ահնչը պէտք է լինէր բնականաբար միջնակարգ կրթութեանը միացնել, որչափ հնարաւոր էր, նաև անհրաժեշտ մասնագիտական հրահանգութիւններ:

Այս իղձերն իրականացնելու համար 1902 թ., Եղիշէ ծ. վ. Մուրադեանի առաջնորդութեան օրով, արվել են առաջին գործնական քայլերը: Երկու թաղերին հաւասարապէս մատչելի մի յարմարաւոր շէնքի մէջ կենտրօնական դպրոց բանալու ցանկութեամբ՝ պ. Ղ. Յակոբեանի հետ Բաքւում պայման է կապվել, որպէսզի նրան պատկանած մի այդպիսի հոյակապ շէնք իր ընդարձակ պարտէզով գնվի իբրև սեփականութիւն Թաւրիզի երկու թաղի եկեղեցիների: Տունը գնահատվել է 40,000 ր., որից 5000 ր. պ. Յակոբեանը պէտք է նուիրէր իր կողմից, իսկ մնացած 35,000 ր. կանխիկ վճարվէր: Այդ միջոցին կենտրօնական դպրոցի անունով ստացված եղել են հետեւեալ նուէրները.

Քեանարգեաղի եղբայրասիրաց ընկերութիւնից 15,620 ր., եղբ. Բունեաթեաններից 1000 ր., Զաքսպիսկիյ ընկ. 1000 ր., եղբ. Թումանեաններից 1000 ր., Մ. Սարուխանեանից 500 ր., Ոմն 75 ր., Կ. Ա. 75 ր., եղբ. Աւագեաններից 43 ր.: Ընդամենը 19,313 ր.: Այդ գումարի 19,100 ր. Եղիշէ ծ. վարդապետը յանձնել է Թումանեանց առեւտրական տան, ինքը շուտով հրաժարվել է առաջնորդութիւնից, և ըսկսված գործը մնացել է այնպէս առկախ:

«Մշակի» ընթերցողներին յայտնի է, որ 1908 թւականի սկիզբներում կենտրօնականի խնդիրը կրկին հրապարակ ելաւ: Ատրպատականի թեմական ժողովի որոշմամբ առաջարկվեց պ. Ղ. Յակոբեանին նախկին պայմանի համաձայն վաճառել իր տունը: Ապրիլ ամսին պ. Յակոբեանը Թաւրիզումն էր. տան գնման գործը աւելի դիւրացաւ: Եղբ. Թումանեանց պահ տրված գումարը շահեցվելով դարձել էր մօտ 29,000 ր., եղբ. Նազարբէկեաններից նուէր ստացվեց 2000 ր., թեմական խորհուրդը ապա 2000 ր. պարտք ևս վերցնելով իր վրա՝ հաստատուն կալուածագրերով գնեց յիշեալ տունը 33,000 ր.: Այնուհետև թեմական ժողովն ընտրեց 7 հոգուց բաղկացած մի յանձնախումբ, որ պէտք է աղբերներ գտնէր կենտրօնական դպրոցի պահպանութեան համար, հանգանակութիւն կատարէր՝ թէ Թաւրիզում ու Ատրպատականում և թէ դրսի հայկական կենտրօններում, և իբրև ժամանակաւոր հոգաբարձութիւն հանդիսանալով՝ ամէն ջանք գործ դնէր ներկայ ուսումնական տարվանից իսկ բանալ դպրոցը:

Հանգանակիչ յանձնախումբը ամենայն եռանդով ձեռնամուխ եղաւ իր վրա դրված պարտականութիւնների կատարմանը, փորձեց համոզել Թաւրիզի հայ վաճառականներին, որ Ատրպատականից արտահանված մրգեղէնի համար պուդին մէկ կամ կէս կոպէկ նուիրաբերեն ի նպաստ կենտրօնական դպրոցի, հանգանակութիւն սկսեց Թաւրիզում, մի քանի գրաւոր դիմումներ արաւ, բայց երբ անակնկալ քաղաքական ծանր բարդութիւններ առաջ եկան, Թաւրիզը չորս ամիս պաշարման վիճակի մէջ մնաց, շուկան փակ, առևտուր և աշխատանք դադարած, ապրուստը դժուարացած, ժողովուրդը հետզհետէ աճող չքաւորութեան և բոլորովին անորոշ մի ապագայի հանդէպ, հարկաւ այլևս ոչ հանգանակութիւնը շարունակելու և ոչ սեպտեմբերին դպրոցը բանալու մասին մտածել կարելի էր: Երբ կաթողիկոսական ընտրութեան առիթով պ. Մ. Նազարբէկեանի հետ դէպի Կովկաս պիտի անցնէինք, թեմական ժողովը որոշել էր, որ մէկս իբրև նախագահ և միւսն իբրև անդամ հանգանակիչ յանձնախմբի շրջէինք միասին Կովկասի և Ռուսաստանի գլխաւոր հայաբնակ կենտրօնները և հանգանակութիւն կատարէինք, որպէսզի հնարաւոր լինէր գէթ եկող տարի բանալ կենտրօնական դպրոցը: Սակայն Կովկաս գալով մենք համոզվեցինք, որ հանգամանքները բոլորովին աննպաստ էին այդպիսի մի ձեռնարկութեան. մանաւանդ Ատրպատականում տեղի ունեցած նորանոր քաղաքական անցքերը, որոնք այդ ընդարձակ երկրում ցանուցիր մի բուռն խղճուկ հայ ժողովրդին գոյութեան ծանր կսկծի մէջ են դրել, համարձակութիւն չէին տալիս՝ բերան բաց անել և ապագայի կրթական ձեռնարկութեանց համար օժանդակութիւն խնդրել:

Կ. Ծ. վարդ.

(Վերջը միւս անգամ)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Յունվարին Բերլինում տեղի ունեցաւ միջազգային տնայնագործութեան ցուցահանդէսի բացումը առևտրական Վերտհայմի ընդարձակ կրպակներում:

Մասնակցում են 40 ազգութիւններ: Գերակշռում են կանանց աշխատութիւնները: Ցուցահանդէսի նպատակն է միութիւն հաստատել ազգութիւնների մէջ խաղաղ աշխատանքի միջոցով: Ցուցահանդէսը կազմակերպված է Բերլինի կանանց լսարանակումբի նախաձեռնութեամբ՝ լսարանի նախագահներ կոմսուհի Գարախի և տ. Այլի ղեկավարութեամբ:

Գերմանական կայսրուհին այցելելով ցուցահանդէսը հիացել է ռուսական բաժանմունքից, որը ցուցահանդէսի բեռն է ներկայացնում իր գեղեցկութեամբ ու հարըստութեամբ:

Այդ բաժանմունքը կազմակերպել է Պետերբուրգից յատկապէս այդ նպատակով գնացած նկարչուհի Շնէյդեր: Ռուսական բաժանմունքը բաղկացած է երկու մասից. պատմական և ժամանակակից: Պատմականում մենք գտնում ենք սակաւ, բայց արժէքաւոր եկեղեցական ցուցահանդէս, թանգագին ոսկով հիւսված պատկերներ և զգեստներ, շուրջառներ Սուլթանովի հաւաքածուներից, XV և XIV դարի գլխարկներ իշխանուհի Տենիշեվայի հաւաքածուներից, հազւագիւտ գունաւոր կրուժեվաններ, թանգագին ձեռագործներ, փաթթոցներ (свивальники) Ալեքսէյ Միխայլովիչ թագաւորի ժամանակներից, Շաբելսկիների, Եւդօկիմովի, Սուլթանովի, Նալիշկինի ժողովածուները: Հին զարդերը, անօթները և առհասարակ ձեռքով պատրաստված զանազան իրերը հիացմունք են պատճառում գործին տեղեակ անձանց:

Ժամանակակից բաժինը բաղկացած է կրուժեվաններից, կտաւից, ձեռքով պատրաստած մահուդից, տնայնագործական աշխատութիւններից և այլն: Աչքի է ընկնում եղջերուի պոզերից շինված մի բազկաթոռ: Ռուսաստանի բոլոր նահանգների ազգային հագուստներով ցուցադրած տիկնիկները մեծ հիացմունք են պատճառում: Նրանց ցուցադրել է Մօսկվայի զեմստվային վարչութիւնը իր խաղալիքների արհեստանոցից: Գիւղացիների պատրաստած մահուդի համար արդէն ահագին պատուէր է ստացված հէնց առևտրական Վերտհայմից իրանից: Սիմբիրսկայա նահանգը ցուցադրել է սեկէ (սաֆիանի) իրեր, բարձեր, գնդակներ, կօշիկներ և այլն:

Առաջին օրն արդէն ռուսական բաժանմունքի իրերից շատերը գնվեցին:

Գերմանական կայսրուհին և կրօնպրինցեսան գնեցին ռուսական կրուժեվանների ժողովածու, որոնք այժմ արտասահման շատ ընդունված են, գեղջկուհիների պատրաստած հարթակար շուշանները և յուլունքագործ զարդարանքներ, որոնք այժմ շատ գործածական են:

Ժողովրդի ահագին բազմութիւնը լցվում է Ռուսաստանի ընդարձակ բաժինը, որի մուտքը զարդարված է ռուսական զինանշանով: «Ո՞վ կարող էր իմանալ, որ ռուս գեղջուկները ընդունակ են հասնելու այս տեսակ գեղարուեստի»—ահա այդ է միայն լսվում այս ու այն կողմից: Ռուսաց պատմական բաժինը գտնվում է պրինցեսս Ելենա Գէօրգիեվնա Սաքսեն-Ալտենբուրգսկայայի հովանաւորութեան ներքոյ, իսկ ժամանակակիցը՝ Մարիա Ֆէօդորովնա Շերեմետեվայի: («Р. З.»)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

24 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Յօգուտ Իտալիայի երկրաշարժից վնասվածների հանգանակիչ մասնաժողովներ են հաստատվել Սամարայում, Իրկուտսկում, Սեւաստոպօլում և այլն:

Մի օրում խօլերայով հիւանդացան 20, մեռան 10 հոգի:

Ֆինանսների մինիստրը վերադարձաւ արտասահմանից և բարձրագոյն հաճութեամբ ստանձնեց կրկին իր պաշտօնը:

ՕԴԵՍՍԱ: Դուման միաձայն Օդեսսայի պատուաւոր քաղաքացի ընտրեց կոմս Միխայիլ Տօլստօյին:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ: Բացվեց Ուրալի ոսկու-արդիւնաբերողների համագումարը:

ՄԻՏԱՎԱ: Ձկնորսութեան Բալտիական ընկերութիւնը որոշեց իր գոյութեան 25 տարին յաւերժացնել ձկնորսութեան ցուցահանդէս կազմելով:

ՄՕՍԿՎԱ: Համալսարանի վերատեսուչ ընտրվեց Մինակովը:

ՎԱՐՇԱՎԱ: Դմօվսկին «Վարշ. Գօլօս» լրագրի միջոցով յայտնում է, որ հիւանդութեան պատճառով նա ստիպված է հրաժարվել Պետական Դումայի անդամութիւնից:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ: Առաւօտեան վախճանվեց սենատի նախագահ Աուրէլիանը: Գիշերս վախճանվեց ռումինական սինօդի նախագահ միտրոպօլիտ Գէօրգիանը:

ՍՏՕԿՀՕԼՄ: Հիւսիսային խաղերի առաջին օրվան օժանդակեցին մեծ քանակութեամբ եկած ձիւնը և լաւ եղանակը: Մրցութիւններին մասնակցելու ցանկութիւն յայտնեց երկու հազարից աւելի մարդ: Խաղերը կը շարունակվեն մինչև փետրվարի 1-ը: Այսօր և վաղը կը լինեն մրցումներ դաշտային գնդակաձգութեան մէջ: Զինուորականների թիւը 600-ից անցնում է: Հասարակութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն է ցոյց տալիս դէպի խաղերը: Այսօր տեղի ունեցաւ մի դժբաղդ դէպք. շվէդացի ինժեներ Նիսսէնը ընկաւ և ծանր վնասներ ստանալուց յետոյ մեռաւ հիւանդանոցում:

ՊԵԿԻՆ: Ճանապարհների հաղորդակցութեան վարչութեան նախագահ Չէնբի և վարչութեան խորհրդատուներից երեքը արձակվեցին պաշտօններից:

ՎԻՆԴՀՈՒԿ (Գերմանական կալուածք Հարաւ-Արևմտեան Աֆրիկայում): Օվամբո երկրում սով է: Կառավարութիւնը ամեն միջոց ձեռք է առնում սովի ոյժը թուլացնելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ: Միջազգային բարեգործական ընկերութեան կենտրօնական բիւրօն յատուկ մարկաներ հրատարակեց Հարաւային Իտալիայի որբերի օգտին:

25 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Առևտրի մինիստրը բացեց ալկօհոլի գործի առաջին համառուսական ցուցահանդէսը:

Թէ ռուսական և թէ արտասահմանեան մամուլում տարածված լուրերը այն մասին, թէ ստատս-սեկրետար Կոկօվցեվը թողնում է ֆինանսների մինիստրի պաշտօնը, անհիմն են և մտացածին:

Բէկմանի օղեգործարանում հրդեհ ծագեց, որ պատճառեց 50,000 րուբլու վնաս:

Մի օրում խօլերայով հիւանդացան 9, մեռան 6 հոգի:

Հինգօրեայ քննութիւնից յետոյ զինուորա-նահանգական դատարանը սօցիալ-դեմօկրատների և սօցիալ-յեղափոխականների կուսակցութիւնների զինուորական կազմակերպութիւնների գործի առիթով 16 մեղադրեալների դատապարտեց տաժանակիր աշխատանքների 3—8 տարով, երկուսին՝ մէկ և կէս տարուց մինչև երեք տարի բանտարկութեան. երեքին արդարացրեց:

ԼՕՆԴՕՆ: Հաղորդում են Նեապօլիսից, որ մարկիզ Իմպերիալին կը փոխարինէ Տերաունին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ուֆայում և Իրբիտում բացվել են տօնավաճառները:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:
Ն. Տ. ՄՕՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:
Մ. Կ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան:
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Օ. Վ. ԳԵՏԵՎՕՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Վճարը 50 կ.: Զքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Նոր լոյս տեսաւ
ԷՄԻՆԵԱՆ
ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ
ՍՈԹՆԵՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԸ
Մասն I. Ընդհանուր ազգագրական յօդուածներ. 1) Ազգագրութիւն, նրա բացատրութիւնը և սահմանները, 2) Նիւթեր հայ ազգագրութեան պատմութեան, 3) Համեմատական կրօնախօսութիւն, 4) Ֆօլկլօր, 5) Յակոբ Գրիմմ, նրա դպրոցը և նրա քննադատները: Մասն II. Կոյլաուրի պատմութիւն Լիպպերտի: Էջ. Զ+124+221.
Գինն է ճանապարհածախսով 1 ր. (2 ֆր. 50 ս.): 5 օրինակը միանուագ՝ 3 ր. 75 կ. (ճան. ծախսով): Բոլոր եօթը հատորը միանուագ՝ 6 ր. 50 կ. (ճան. ծախսով):
Դիմել՝ Правленіе Лазаревскаго Института вост. яз., Москва (Institut Lazareff, Moscou).
(ու. կ.) 66. 5—2

Լոյս տեսաւ
ՅՈՒՐԻ ՎԵՍԵԼՕՎՍԿՈՒ ՆՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
«Русское вліяніе въ современной армянской литературѣ»
(«Անկէտի» վրա հիմնված) Սունդուկեանց, Շահ-Ազիզ, Աղայեան, Ծատուրեան, Լէօ, Մանուէլեան, Շիրվանզադէ, Ահարոնեան և ուրիշ.: Գինը 50 կօպ.: Ցանկացողները դիմում են հեղինակին՝ Москва, Большой Каменный мостъ, д. Куракиныхъ, Юрію (Георгію) Алексѣевичу Веселовскому.
79. 5—1

ՈՐՈՆՈՒՄ ԵՄ
ԳՈՐԾԱԿԻՑ-ԸՆԿԵՐ,
20,000 առձեռն դրամով իմ «Чугунно-литейный и механическій» գործարանը աւելի հաստատ հիմքերով ապահովելու և առաջ տանելու:
Գործարանումս պատրաստվում են ցանելու, ծղօտահար մեքենաներ, գութաններ և այլ երկրագործական գործիքներ:
Վերոյիշեալ գործարանիս կից կայ կառքերի, հնոցատեղերի և կարետայի գործարան, ուր ընդունվում են ամեն հնարաւոր եղած կարգի պատուէրներ:
Գործարանս գտնվում է Կուբանի շրջան, Ռօմանովսկի խուտօրում, (աւան) Кавказская կայարանին կից:
Պատուէրների ու պայմանների համար խնդրում եմ ուղղակի դիմել ինձ այս հասցէով.
Въ Романовскій-хуторъ (Кубанской обл.) И. С. Магакову
Օհան Ստեփանեան Մաղաքեանց:
80. 3—1

Մեծ Ղարաքիլիսայում
շատ էժան գնով
ծախվում են Դաղանի սիստեմի 75 բնտանիք
ՄԵՂՈՒՆԵՐ ու ՓԵԹԱԿՆԵՐ
Ցանկացողները կարող են դիմել Մեծ-Ղարաքիլիսա, Արգար Արսէնեանցին:
(հ.չ.կ.ի.) 67. 4—4

Մանկաբարձուհի եւ մասսաժիստ
Հ. ՍԱՆԹՈՒՐԵԱՆ-ԴԱՒԹԵԱՆՑԸ
Ընդունում է ծնունդներ և բժշկում է բժշկի խորհրդով կանացի հիւանդութիւններ, սրսկում է կանանց, տղամարդկանց և երեխաների կաշուի տակ թէ իր և թէ հիւանդների մօտ մատչելի գնով: Գաւառացիներին տալիս դիւրութիւն և խորհուրդներ կանանց հիւանդութիւնների վերաբերմամբ:
Ընդունելութիւնը ամեն օր ժամը 12—1-ը, իսկ կիրակի օրերը պատուաստում է ծաղիկ: Հասցէն՝ Петхаинскій подъемъ № 4, д. Симонянца.
(օ.մ.) 51. 50—5

1 րուբլի ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ 1 րուբլի
յայտնում է ի գիտութիւն, որ Վ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ համաձայնութեամբ լոյս տեսաւ ամենքի համար մատչելի գնով, արտասահմանում տպագրված գունաւոր (96 тон.) 63×50 սանտիմետր մեծութեամբ
ՑԱՅՑՆԻ ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ
Գինն է 1 րուբլի: Ճանապարհածախսով 1 րուբլի 25 կոպ.
Գումարով գնողներին արվում է զիջում: Վճարը կանխիկ:
Դիմել՝ г. Тифлисъ, въ книжную торговлю «Гуттенбергъ.»
(ե. ու. կ.) 82. 5—1

1909 ԹՒԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 25-ԻՑ
Լոյս է տեսնելու Թիֆլիսում
„ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍ“
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՄԵԶԱՒՈՐ և ՄՇՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ պ. պ. Աբովեան Ս., Աթանասեան Աշ., Բուդաղեան Ա. բժ., Գիւզալեան Տ., Էյրանեան Յ., Մելիք-Բախտամեան Յ., Մխիթարեան Արշ., Շահպազեան Յով., Սահակեան Աւ. և Քալանթար Ալէք.:
«ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻ» նպատակն է մի կողմից ժողովրդականացնել գիւղատնտեսութիւնը գիւղատնտեսութեամբ պարապողների համար, իսկ միւս կողմից ուսումնասիրել մեր երկրի գիւղատնտեսական և տնտեսական կեանքն ու պայմանները, լինելով դրա արտայայտիչը:
«ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻՆ» աշխատակցելու և բաժանորդագրվելու հրաւիրվում են մեր բոլոր գիւղատնտես ընկերները, գաւառական և գիւղական ինտելիգենցիան և մանաւանդ գիւղացիները:
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ
ՌՈՒՍԱՍՏ. տարին 3 ր., կէս տարին՝ 1 ր. 50 կ., ամիսը 40 կ.:
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ. տարին 4 ր., կէս տարին 2 ր., ամիսը 40 կ.:
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція Сельскохоз. журнала «ГЮХАТНТЕСЪ».
10—6 53. (շ. ե. հ.) Խմբագիր՝ Ա. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ

ԱՆՆՇԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՎ
իւրաքանչիւրը կարող է հագուստ ձեռք բերել թէ իրան և թէ իր ընտանիքի համար, նոյնպէս և ստանալ օգտակար և արժէքաւոր իր, եթէ կը հաղորդէ իր հասցէն բաց նամակով «Варонъ и Марковичъ» ընկերութեանը, մահուդէ և մանուֆակտուրային ապրանքների դէպօյին, Ռօվնօյում: (Ровно, Волыжск. губ.).
(ե. ու.) 193827 19. 6—5

Փետրվարի 1-ից Թիֆլիսում բացվում է
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՋՈՒԼՀԱԿԱՆՈՑ
որը կը գործէ չորս ամիս շարունակ և կը սովորեցնէ ջուլհակութեան արհեստը: Դասընթացքի գինն է 8 րուբլի: Ընդունակ աշակերտուհիները կարող են իւրացնել արհեստը և աւելի կարճ միջոցում:
Ընդունելութիւնը ամեն օր, երեկոյեան ժամը 3-ից մինչև 6-ը, 9 րդ քաղաքամասում, Աւճալեան փողոց № 3, տուն Սարգսեանի, հարցնել օրիորդ Սաթենիկ Գասպարեանցին, և 3-րդ քաղաքամասում, Կիպիանօվսկայա և Վէջինսկայա փող. անկիւն, № 2 տուն, վերևի յարկ, հարցնել օրիորդ Տիխօնօվային:
47. 5—5